Csereho cena SAS pri SAV za populárno-vedeckú činnosť

Datum	18.10.2026
Subjekt	Slovenská astronomická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied
Autor	Rudolf Gális
Region	Slovakia
Kategorie	Society and lifestyle, Education, Science and research

Slovenská astronomická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied (SAS pri SAV) si uvedomuje dôležitosť popularizácie vedy a techniky pre napredovanie a pokrok našej spoločnosti. Prostredníctvom tejto ceny, ktorá od roku 2018 nesie meno Dr. Elemera Csereho, významného popularizátora astronómie na Slovensku a zakladateľa hvezdárne v Hlohovci, chce SAS pri SAV povzbudiť všetkých členov Spoločnosti, aby sa venovali aj tejto činnosti a takýmto spôsobom prilákali mladých ľudí k štúdiu vedy a techniky.

Laureátkou Csereho ceny SAS pri SAV za populárno-vedeckú činnosť za rok 2026 sa stala **RNDr. Mária Hricová Bartolomejová**. Laureátka v tomto roku oslávila nielen svoje 70-te narodeniny, ale aj 30-te výročie vstupu do SAS pri SAV.

V roku 1981 ukončila Matematicko – fyzikálnu fakultu Univerzity Komenského v Bratislave a ako učiteľka fyziky sa zaujímala o astronómiu. Začala sa vzdelávať v tejto oblasti navštevovala odborné semináre z astronómie poriadané Krajskou hvezdárňou v Banskej Bystrici, v Žiari nad Hronom a Ústrednou hvezdárňou v Hurbanove. Na Gymnáziu v Banskej Štiavnici, kde pôsobila ako učiteľka fyziky, založila astronomický krúžok a v roku 1982 bola aj jedným zo zakladajúcich členov MO SZAA v Žiari nad Hronom.

V roku 1983 odišla za prácou na Stredné odborné učilište do Gbelov , kde takisto založila astronomický krúžok a v roku 1987 spolu s ďalšími aktívnymi amatérskymi astronómami ako pán Ladislav Košinár, vtedajší riaditeľ Základnej školy v Sobotišti a Dr. Svetozár Štefeček, v tom čase ešte študent, založili MO SZAA v Senici. Laureátka sa stala predsedníčkou tejto MO počas dvoch funkčných období až do roku 1998. V týchto rokoch spolupracovala s pánom učiteľom Imrichom Svobodom, s ktorým robili prednášky z astronómie na základných a stredných školách v rámci akadémie vzdelávania v Senickom okrese. Svoje prednášky si obohacovala o diapozitívy a audio pomôcky, ktoré si sama zhotovovala.

Do SAS pri SAV bola prijatá 24. mája 1996. V rámci Spoločnosti sa podieľala pri organizovaní niekoľkých expedícií za úplným zatmením Slnka: v roku 2006 do Turecka, v roku 2009 do Číny, v roku 2012 do Austrálie a v roku 2017 do USA. V roku 2012 sa zúčastnila aj expedície za pozorovaním prechodu Venuše popred disk Slnka.

Pre SAS pri SAV získala dva významné projekty: projekt Astronomická olympiáda v roku 2006 a medzinárodný projekt Promoting Early European Photography (PEEP) v roku 2010, v ktrých bola menovaná projektovým manažérom. V projekte PEEP komunikovala s našimi zahraničnými partnermi tiež zapojenými v tomto projekte. V rámci SAS pri SAV členovia zapojení v tomto projekte spracovali staré fotografie našich významných osobností, ktorí mali čo do činenia s astronómiou a aj fotografiou. RNDr. Mária Hricová Bartolomejová spracovala Milana Rastislava Štefánika, jeho fotografie počas celého jeho života v 12 posteroch v slovenskom aj anglickom jazyku prezentovaných

vo Waterfront Museum v Swansey. Túto výstavu neskôr využili viaceré inštitúcie na Slovensku.

Najvýznamnejším projektom, ktorý sa stal vďaka Dr. Hricovej Bartolomejovej aj medzinárodným bola Astronomická olympiáda, v ktorom tvrdo pracovala 20 rokov. Presadzovala, aby sa študenti, víťazi finálového kola zúčastnili aj Medzinárodnej olympiády z astronómie a astrofyziky (IOAA), čo sa aj podarilo. Od roku 2007 až do 2024 bola členkou medzinárodného panelu a za Slovensko pedagogickým lídrom na IOAA. Pre študentov hľadala možnosti pokryť ich cestovné z rôznych projektov. V čase jej pôsobenia ako líder získali študenti 10 zlatých, 8 strieborných a 18 bronzových medailí. Niektoré svoje aktivity prezentovala aj formou mnohých článkov v domácich ale aj v zahraničných časopisov.

Najväčším úspechom pre ňu je tá skutočnosť, že Astronomická olympiáda pokračuje a študenti sú stále úspešní aj na medzinárodnej súťaži IOAA.

Csereho cena SAS pri SAV bola RNDr. Márii Hricovej Bartolomejovej slávnostne odovzdaná počas Medzinárodného festivalu astronomických filmov *Astrofilm* dňa 15. októbra 2026 v Piešťanoch.

https://sas.astro.sk/2026/10/16/csereho-cena-sas-pri-sav-za-popularno-vedecku-cinnost-14